

Viden om VISO: Transskribering af episode 3

Medvirkende

Susanne Pihl, ekstern leverandør og facilitator på udviklingsprojektet

Charlotte Just Bukh, neuropædagog fra Vejlefjord

Vært

Mads Christian Heede, partner og journalist hos Kontekst & Lyd

[00:00:13.540] - Vært

VISO har hvert år mange rådgivningsforløb om børn med autisme, som har bekymrende skolefravær. Ofte er forløbene enormt komplicerede med mange aktører, som skal arbejde sammen.

[00:00:14.090] - Charlotte Just Bukh

Så afleder det ofte en hel masse samarbejdsvanskeligheder, fordi både forældre og skole går ind og får en hel masse afmagt og følelser overfor, at de ikke lykkes med det her projekt.

[00:00:33.860] - Vært

VISO har i de seneste 5 år gennem flere projekter undersøgt, hvordan rådgivningen til denne målgruppe kan styrkes.

[00:00:34.310] - Susanne Pihl

Det er fint, at vi har noget viden, som kommer fra forskningsinstitutioner i vidensopsamlinger. Det, der er kunsten, det er at få det oversat til noget, vi kan bruge i praksis, og det synes jeg faktisk, at rådgivningsloggen er med til at gøre.

[00:00:58.440] - Vært

Episoden er en del af podcastserien 'Viden fra VISO', som er udgivet af Socialstyrelsen for at dele den faglige viden, som VISO ligger inde med.

[00:01:02.440] - Charlotte Just Bukh

Mit arbejde er primært VISO-opgaver, men det er også rådgivning og vejledning af de ambulante børn, som vi har oppe i vores neurocenter.

[00:01:31.810] - Vært

Charlotte Just Bukh er neuropædagogisk konsulent hos Vejlefjord Børneneurocenter. En stor del af Charlottes arbejde er dog for VISO, hvor hun igennem de sidste 6 år har fungeret som specialist på forløb vedrørende børn med mentale vanskeligheder og bekymrende skolefravær. Og et af de forløb tager vi udgangspunkt i i dag.

[00:01:32.320] - Charlotte Just Bukh

Sagen går ud på, at vi har fået en henvendelse fra en kommune, som skal til at lave et nyt skoletilbud til en dreng, som er 11 år, der har autisme, ADHD, og nogle kognitive vanskeligheder. Han ligger nederst i normalområdet og har en meget ujævn profil, hvis vi går ind og kigger på de enkelte domæner. Han har ikke været i skole det sidste halvandet år, og før det har han gået på to forskellige specialskoler, og her har der været meget svingende deltagelse i skolen. Da er så sådan, at den sidste specialskole han er gået på, der har de sagt, at de ikke kan have ham længere, og derfor har kommunen jo så skulle gå ind og finde et andet tilbud til ham. Og her er de så inde at oprette en særlig skoledel til ham under en af de eksisterende skoler, som der er i byen.

[00:02:38.120] - Vært

Drengen, som omtales her, er et klassisk eksempel på de problemer, som skole, forældre og sagsbehandlere står med, når det kommer til børn med autisme og bekymrende skolefravær.

[00:02:47.840] - Charlotte Just Bukh

Jeg tænker, at der er rigtig mange faktorer, som er i spil, men i hvert fald er en af faktorerne, de iboende egenskaber som drengen har. Dem har man ikke hverken i børnehaven eller i de to skoler, som han har gået på, haft nok øje for. Så man har ikke kunne tilrette det pædagogiske miljø, så barnet faktisk har kunne holde til at komme i skole. Og når sådan noget sker, så afleder det ofte en hel masse samarbejdsvanskeligheder, fordi at både forældre og skole går ind og får en helt masse afmagt og følelser overfor, at de ikke lykkes med det her projekt. Når det så er sagt, så handler det jo også om, når vi snakker skolevægring, at der er noget, der er iboende barnet. Men der er også noget, der tilhører historikken, der tilhører, om personer kan samarbejde godt nok omkring det. Om der er nogen, der faktisk har afdækket, hvad det er, det handler om, fordi hvis vi ikke får den del med, så er det i hvert fald meget, meget svært i de sager, som jeg har at få ændret på, om barnet begynder at komme i skole igen. Men det, som man kan læse i historikken, er, at der har været rigtig mange tiltag forsøgt sat i værk med den her dreng. Både med et tilpasset skoleskema og med enkeltundervisning. Der har været et udvidet forældresamarbejde, men på trods af, at de faktisk har forsøgt rigtig, rigtig meget, så er det ikke lykkedes dem at komme i mål med, at han er kommet i skole på daglig basis. Og jo slet ikke det sidste halvandet år.

[00:04:46.880] - Vært

Når et barn med autisme ikke kommer i skole, er udfordringerne ligesom i det her tilfælde: meget komplekse. Af den årsag er VISO i gang med en undersøgelse, der skal udvikle nye redskaber til rådgivningen. I spidsen for det er Susanne Pihl fra Pihl Inklusive.

[00:04:46.880] - Susanne Pihl

Det her rådgivningsforløb går dybest set ud på at omsætte den viden, som vi har fra en undersøgelse, der blev lavet i 2016 af Socialstyrelsen, til rådgivning i praksis. De ting, som man fandt ud af i denne her undersøgelse, som handlede om at finde nogle beskyttende faktorer, der betød noget i forhold til at håndtere skolefravær, dem skal vi have omsat til praksis, så de reelt også bliver noget, man kan arbejde efter og arbejde med i praksis.

[00:05:29.990] - Vært

Tilbage hos drengen med skoleproblemer bliver Charlotte Just Bukh involveret som VISO-specialist, da kommunen og den nye skole sender en henvisning til VISO.

[00:05:30.770] - Charlotte Just Bukh

De vil faktisk gerne undgå at gøre nogle af de fejl, som de tidligere har været i i forløbet, og vil derfor gerne have rådgivning på forkant eller rådgivning mens de starter op. Og det jeg gør som det første, det er at læse alle de sagsakter, som er med. Og så afholder vi et afklarende møde og på det afklarende møde, der er hele netværket med, det vil sige det skolepersonale, der skal arbejde med drengen, skolelederen er med, PPR-psykologen er med, socialrådgiveren er med. Hvis der havde været en familiekonsulent, så havde den også været med – det har der så ikke været i den her sag. Og forældrene er med, sådan at alle deltager på det her møde. Og der hører jeg så netværket om, hvad de hver især tænker, der er på spil ind i denne her sag. Hvad det er, de synes, der har været svært, og hvad de godt kunne tænke sig at få hjælp til af VISO.

[00:06:41.410] - Vært

Charlotte Just Bukh har været blandt de VISO-specialister, som har fungeret som testgruppe på det nye udviklingsprojekt fx med det forløb, som vi hører om her. Testgruppen har arbejdet med den nye viden, men også med et konkret redskab, som skal bruges i virkeligheden, nemlig rådgivningsloggen.

[00:06:41.780] - Susanne Pihl

Hvis der også skal være noget systematik i det, noget som bliver noget, vi alle sammen kan arbejde efter, så bliver vi nødt til at have et særligt redskab. I den forbindelse udvikler vi så også det, vi kalder rådgivningsloggen til at hjælpe med at få sikret, at alle ved, hvad der sker, hvad der bliver sat i gang, og at der også bliver tydeligt, hvem der skal gøre hvad. Et fælles redskab som loggen sikrer systematik, og det sikrer, at vi bliver opmærksomme på, hvad det er, vi hver især står med. Altså at vi lige pludselig kan se, nå okay, det er sådan, du opfatter det som mor. Eller nå okay, det er sådan, du ser det som lærer. Så hvad er det, du kan bidrage med som lærer, eller du kan bidrage med som sagsbehandler. Så vi ligesom får set, at vi har forskellige roller i forhold til det her komplekse forløb, og vi kan bidrage på forskellig vis

[00:07:47.000] - Vært

I rådgivningsloggen findes der et Mål- og aftaleskema, hvor mål og aftaler for barnet kan noteres, så det samlede netværk sikrer sig, at man arbejder ud fra de samme mål.

[00:07:47.360] - Charlotte Just Bukh

Det, netværket ønsker, er hjælp og vejledning til at bryde drengens skolefravær, og de ønsker hjælp og vejledning til at etablere et skoletilbud, der kan støtte ham fagligt, socialt og personligt. Og så ønsker de også vejledning til, hvordan de kan sikre, at personalet har de rette kvalifikationer og kompetencer og også rådgivning i, hvordan de kan opbygge et godt og et stabilt forældresamarbejde. Så ud fra disse faktorer, så laver vi nogle fælles mål, som hedder, at vi forsøger at arbejde hen imod at få en fælles forståelse og viden omhandlende drengens samlede forudsætninger. Så vi ud fra hans kognitive niveau, hans diagnoser og hans adaptive niveau kan tilrettelægge skoletilbuddet bedst muligt til drengen. Så det er ret bredt og alligevel ret konkret det, vi taler om.

[00:08:52.090] - Susanne Pihl

Rådgivningsloggen er jo også et redskab, som lige i det her tilfælde i det her forløb, har det været et redskab, som specialisterne har arbejdet med, men med henblik på at henvender, og dem som sidder i kommunen for eksempel skal kunne bruge det efterfølgende. Altså at det også bliver et redskab, de kan håndtere den her komplekse sag med over tid – også når VISO ikke er der længere. Det synes jeg

også er vigtigt at sige, at et forløb, hvor der har været langvarigt skolefravær er sjældent løst på bare to møder eller to måneder eller et eller andet. Det kan rigtig tit tage lang tid, og derfor er det vigtigt, at man får et redskab, som man kan bruge lokalt, som man kan blive ved med at arbejde efter. Og det skal selvfølgelig passes ind i de systemer, som den pågældende kommune eller pågældende skole har i forvejen. Det er så en anden del af det. Men tanken er, at redskabet skal være så simpelt og håndterbart, at det også kan bruges lokalt, når VISO ikke er der længere.

[00:09:54.470] - Charlotte Just Bukh

Efter min mening kan rådgivningsloggen bruges til at agere strukturredskab i forhold til den proces, som vi er i gang med. Den giver os ikke nogen anvisninger på, hvad der skal ske, eller hvordan pædagogikken skal skrues sammen, men den giver os et fælles redskab, hvor vi kan skrive de aftaler ind, som vi laver. Vi kan se, hvordan ser vores møderække ud? Hvem har ansvaret for forskellige ting? Hvad er det, vi lige nu er i gang med at arbejde med i forhold til hele forløbet? Så på den måde, så agerer den ligesom strukturen for det. Og samtidig så giver den os et overblik over, hvad er det for nogle tiltag, vi har gang i? Hvor mange har vi rent faktisk gang i? Fordi vi skal hele tiden have for øje, at den, der skal arbejde mest i forhold til det her, hvis vi sætter rigtigt mange ting i gang, det bliver drengen. Så vi skal passe på med, at vi ikke får sat for meget i gang, så han faktisk ikke kan være med. Så rådgivningsloggen ser jeg som et meget værdifuldt styringsredskab i forhold til processen. Og så ser jeg den del af rådgivningsloggen, der hedder mål - og samarbejdsskemaet som det helt centrale papir i forhold til det her med at få skabt en forståelse i netværket om, at det her er et fællesskabsanliggende. Vi er alle sammen en del af det, fordi der i mål- og samarbejdsskemaet også bliver beskrevet, hvad er det for nogle opgaver, alle har, så man kan se, man har en funktion ind i det, og man kan gå tilbage og se, hvad er det min opgave er næste gang, vi skal mødes.

[00:11:48.650] - Vært

Udviklingsprojektet fra 2020 bygger som sagt på erfaringer fra VISO-undersøgelsen fra 2016. Her blev fire beskyttende faktorer valgt ud som gode råd til at bryde skolefravær hos børn med autisme. De fire beskyttende faktorer er 1) En solid fælles viden om og fælles forståelse af barnet og hans/hendes forudsætninger og behov. 2) Overskuelige og tydelige mål med øje for det tempo, som forandringerne kan finde sted i. 3) Samarbejde og koordinering på tværs af skole, hjem og forvaltninger. 4) Inddragelse af barnet, sådan at han/hun reelt har mulighed for at bidrage på egne præmisser. Ved udviklingsprojektet for 2020 har man valgt at arbejde videre med to af de fire faktorer, nemlig samarbejdet og barnets perspektiv. Samtidig har man tilføjet et nyt begreb fællesskabsanliggende. De tre faktorer kaldes også for de tre fagfaglige principper.

[00:12:43.400] - Susanne Pihl

Det handler om, at når vi skal håndtere nogle meget komplekse problemer, som skolefravær ofte er, så bliver vi nødt til at forstå det som et fællesskabsanliggende. Altså at det er noget, som alle, der er omkring barnet og den unge, skal være med i. Og barnet og den unge skal også selv være med i det her. Det er et anliggende for fællesskabet at håndtere det her. Det er ikke noget, man kan løse i det ene hjørne. Man skal ligesom have det med ind i et fællesskab. Og så er der brug for, at alle bidrager. Men også kan man sige, at der lyttes til alle. Alle har forskellige perspektiver på det her. Man bliver nødt til at prøve at forstå, hvad er det, den anden ser, og det kan det her faktisk også være med til - det her med at arbejde med et fællesskabsanliggende.

[00:13:36.830] - Vært

De fagfaglige principper: samarbejde, barnets perspektiv og fællesskabsanliggende, er vigtige elementer i Charlotte Just Bukhs rådgivning.

[00:13:37.160] - Charlotte Just Bukh

Vi har den her måde at anskue skolevægning på inden for VISO, og derfor så er der nogle faktorer, som er væsentlige, at vi har for øje, når vi arbejder med skolevægningssager. For at skabe den her fælles forståelse, så laver jeg en undersøgelse, hvor jeg taler med alle i netværket, og hvor jeg også taler med drengen. Hvordan får vi rent faktisk barnet til at deltage på egne præmisser i forhold til det her med, at nu vil vi noget med barnet igen. Vi skal være rigtig, rigtig varsomme, når vi træder videre. At vi ikke får overskredet deres grænser igen, sådan at de bliver nødt til at trække det kort, der hedder, jeg går ikke i skole, eller jeg gør ikke det, som I gerne vil have mig til, og derfor er det rigtig, rigtig vigtigt, at vi på en eller anden måde kan få deres stemme i spil, kan få deres perspektiv frem. Og det kan man jo gøre på alle mulige forskellige måder, alt efter hvad er det for et kognitivt niveau, som barnet har.

[00:14:56.820] - Vært

I det pågældende tilfælde har drengen nogle kognitive vanskeligheder. Han har autisme og adhd - og hans begavelse ligger i den lave ende af normalbegavelsesområdet. Alle disse faktorer spiller ind på måde som Charlotte går til barnet på.

[00:14:57.290] - Charlotte Just Bukh

Så derfor skal jeg være sikker på, at jeg får struktureret spørgsmålene på en måde, så han kan få skabt sig overblik over det. Det vil sige, jeg har dem altid skriftligt liggende, så vi kan strege dem over en efter en, så han kan se, hvor langt vi er nået. Samtidig bliver spørgsmålene nødt til at være konkrete, fordi at han har sine diagnoser. Og så vil det så være ud fra, hvad han svarer, hvor vi kan gå ind at prøve at aflede noget perspektiv fra ham. Og nogle af tingene kan han også svare helt fint på. Et spørgsmål kan være: Kan du lide matematik? Men spørgsmålene kunne også være noget, som: Skal far være med i skolen? Skal far følge dig ind på din plads i skolen? Eller vil du spise din madpakke i skolen? Alle sådan nogle ting, som jeg kan gå ind i historikken og se, der har faktisk været vanskeligheder med at spise både i børnehaven og i skolen. Så har jeg snakket med forældrene, hvad kan det handle om? Men for at vi ligesom får drengens perspektiv, så bliver han stillet det som et spørgsmål. Så har han givet os rigtigt mange svar. Vi skal ikke starte op med, at han skal have madpakker med, så skoledagen skal ikke være på det tidspunkt, hvor han skal spise frokost. Og hvis han på et tidspunkt skal have mad med, så kan det også være vigtigt, at han har mulighed for at kan få noget opvarmet mad på det tidspunkt. Så på den måde kan vi gå ind ved at stille et egentlig rimelig simpelt spørgsmål og få en hel masse perspektiv på, når vi går ind i fællesskaber og analyserer på det.

[00:16:47.630] - Vært

Barnet involveres altså aktivt i det omfang, som det er muligt. Dermed kommer barnets perspektiv med i den samlede vurdering og plan. Et andet vigtigt punkt er samarbejde. For ofte spiller et dårligt samarbejde - fx mellem forældre og skolen - ind på, at et forløb om skolefravær går skævt. Det fortæller Susanne Pihl.

[00:16:48.800] - Susanne Pihl

Altså man kan sige helt overordnet, så er der rigtig tit, når vi snakker de her sager, mange forskellige interessenter involveret og også nogle, der ser det på meget forskellige måder. Altså der er en forælder eller flere forældre, der er lærere, der er pædagoger, der er PPR. Der kan være mange forskellige interessenter involveret, som allesammen har hver deres logikker arbejde udefra, men som her i dette tilfælde skal kunne samarbejde på tværs for at kunne løfte det her eller få håndteret det her problem.

[00:17:23.300] - Charlotte Just Bukh

Vi starter simpelthen med at få skabt en samarbejdsplatform. Hvordan er det, vi arbejder sammen i denne her sag? Der bliver besluttet, at alt rådgivningen skal være fælles for hele netværket, så alle sidder med til alt rådgivning, og alle ved, hvad der bliver lavet af tiltag i de forskellige arenaer – både i forhold til skoledagen og i forhold til ind i familiedelen. Så der bliver holdt en række rådgivninger, hvor vi vi taler om, hvordan indretter vi skolen for ham? Hvor skal han gå i skole henne? Hvilke lokale skal der være? Hvilket tidspunkt på dagen? Hvor mange voksne skal han møde? Skal far gå med ind at aflevere ham? Skal han have skoletaske med, skal han ikke have skoletaske med? Gennem alt helt ned i meget, meget små detaljer bliver vi enige om at skrue en skoledag sammen, som indledningsvis varer i tyve minutter, fra drengen træder ind af døren, til han går ud af døren igen. Og det skruer vi så langsomt op på. Der er noget, som jeg arbejder rigtig meget med, når vi starter op med, at de skal være i skolen. Det er, at de aktiviteter, som vi starter op med, de skal være rimelig motiverende for børnene, fordi det er svært nok for dem bare at være i en skole-setting. De behøver ikke, at der også skal være noget, der er svært, når de kommer derhen.

[00:19:02.480] - Vært

I dag er det 1,5 år siden, at Charlotte stopper som VISO-specialist på det pågældende forløb. Hun er en del af forløbet i 8 måneder – og bare i den periode sker der mærkbare ændringer i drengens skolegang.

[00:19:14.310] - Charlotte Just Bukh

Status, da jeg stopper, er, at vi har fået drengen til at komme i skole hver dag, og at tidsrammen er blevet udvidet. Jeg mener, at vi nåede op på en halvanden eller to timer hver dag. Der var også lige kommet lærer nummer to på til ham, og der var skabt en skole, som drengen ikke vægrede sig imod, et forældresamarbejde, som fungerede, og en fælles forståelse i netværket, så de kunne arbejde videre med denne her proces, fordi det er jo en kæmpe lang proces. Og så er jeg faktisk lige for nylig talt med skolen, hvor de beskriver, at han nu kommer i skole hver dag, og han er gået yderligere op i lektioner, og han har fået mere faglig undervisning på. Og han er også begyndt at få undervisning sammen med nogle andre elever, som går på skolen. De beskriver også stadigvæk et super velfungerende forældresamarbejde, hvor der bliver ringet sammen efter behov.

[00:20:40.310] - Vært

Et af de vigtigste redskaber for Charlotte var rådgivningsloggen. Den skabte det samarbejde og fælles forståelse som er så ekstrem vigtig i disse meget følsomme forløb. Og ifølge facilitator på udviklingsprojektet, Susanne Pihl, så kan rådgivningsloggen sagtens bruges indenfor alle mulige andre typer af komplicerede sager, hvor samarbejde spiller en nøglerolle.

[00:20:41.420] - Susanne Pihl

Dybest set er det jo bare et banalt redskab. Der er ikke noget hokus pokus i rådgivningsloggen. Det er faktisk et meget simpelt redskab, som jeg tænker kunne bruges i mange sammenhænge, hvor vi snakker om komplekse problemer, altså problemer, der ikke bare kan løses simpelt ved, at så er der en, der gør sådan, og en anden, der gør sådan, og så har vi løst det. Men hvor vi er mange, der bliver nødt til at involvere os og bliver nødt til at bidrage til at få løst det her eller få håndteret det her problem. Og den vigtige pointe, det er, at vi ligesom allesammen kan se, at vi skal bidrage til det, og det tror jeg sådan set ikke kun har noget med skolefravær at gøre. Men det står for min egen regning. Men det tænker jeg, at det vil vi kunne bruge også i forhold til andre forløb, hvor det handler om meget komplekse problemer, hvor der er mange ting på spil.

[00:21:47.240] - Vært

For Charlotte Just Bukh er der ingen tvivl om, at den viden som VISO-undersøgelsen fra 2016 har givet – og det videre arbejde med de beskyttende faktorer og rådgivningsloggen, har haft enormt stor indflydelse på, hvor godt det gik i forløbet med den 11-årige dreng.

[00:21:47.420] - Charlotte Just Bukh

Vi har fået skabt en fælles viden og en fælles forståelse af denne her drengs forudsætninger og hans behov. Der er skabt et samarbejde og koordinering på tværs af forvaltninger og skole og hjem. Og vi har sørget for, at de mål, vi sætter os for, både hvad drengen skal deltage i, men også de mål, vi sætter, for selve skoledagen eller for samarbejdet. Det har været i et tempo, hvor at alle faktisk har kunnet følge med. Processen er ikke blevet forceret, og så har vi fået inddraget den her dreng. Så jeg kan kun sige, at for mig er det simpelthen så værdifuldt at have disse fire faktorer at bygge mine forløb op over, fordi jeg har hele tiden en ledetråd eller en ledesnor i forhold til: Hvor er det vi skal gøre noget? Hvor er det, vi skal sætte noget i værk for at vi i hvert fald har en chance for at lykkes.

[00:23:24.420] - Vært

Udviklingsprojektet, som blev sat i gang i 2020, afsluttes i løbet af efteråret 2021. Herefter er planen, at den nye viden skal bruges af VISO-specialister på forløb vedrørende børn med autisme og skolefravær. Du kan i øvrigt selv hente rådgivningsloggen og mål- og samarbejdsskemaet på VISOs hjemmeside: socialstyrelsen.dk/viso. Husk at VISO er sat i verden for at yde rådgivning til kommuner, tilbud og borgere på socialområdet. Derudover udkommer VISO løbende med ny viden. Mit navn er Mads Christian Heede. Tak fordi du lyttede med.